

prima instanță: Judecătoria Centru, mun. Chișinău (jud.: N. Mazur)

instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud.: N. Vascan, E. Palanciuc, Vl. Clima)

D E C I Z I E

25 iulie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecători

Tatiana Vieru
Svetlana Filincova
Iurie Bejenaru
Nicolae Craiu
Victor Burduh

judecând recursurile declarate de către Sabina – Simonne Levina, reprezentată de avocații Galina Bostan și Vitalie Nagacevschi, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, Primăria municipiului Chișinău și Consiliul municipal Chișinău,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Sabina – Simonne Levina împotriva Primăriei municipiului Chișinău, Consiliului municipal Chișinău, Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, cu privire la constatarea ilegalității deciziei nr. 9/8 din 19 ianuarie 2015 a Comisiei municipale privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, cât și achitarea compensațiilor în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, încasarea valorii imobilelor, dobânzii de întârziere, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 13 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-au respins apelurile depuse de Sabina – Simonne Levina, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, Primăria municipiului Chișinău și Consiliul municipal Chișinău și s-a menținut hotărârea din 22 iunie 2016 a Judecătoriei Centru, municipiul Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 25 martie 2015, Sabina – Simonne Levina, reprezentată de avocata Galina Bostan, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Primăriei municipiului Chișinău, intervenient accesoriu Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, cu privire la constatarea ilegalității deciziei nr. 9/8 din 19 ianuarie 2015 a Comisiei municipale privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, cât și achitarea compensațiilor în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, încasarea valorii imobilelor, dobânzii de întârziere, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii, reclamanta a indicat că bunelul ei Liberoli Bențion Vigdorovici (născut în mun. Chișinău, în anul 1880), a fost proprietarul a două imobile în mun. Chișinău. Astfel, un imobil era situat pe str. Armenească, nr. 30, în care locuia familia sa, iar în ogradă se afla o tipografie (acesta a fost demolat după 1940 și actualmente în acel loc se află un bloc locativ). Iar alt bun era situat pe strada Nikolaevskaia 115 (actualmente str. Columna, nr. 115). La 27 octombrie 1904, bunelul Liberol Bențion s-a căsătorit cu Sluva, bunica sa.

Din această căsătorie, în data de 20 iulie 1914, s-a născut mama ei Liberoli Ruhlea. La 9 aprilie 1937, mama Liberoli Ruhlea s-a căsătorit cu tatăl reclamantei, Cervinski Iacob. Ulterior, la 11 ianuarie 1939, s-a născut reclamanta Cervinski Sabina Simonne, care, prin căsătoria cu Levin Vladlen din 6 iunie 1962, a dobândit numele de familie Levina.

În cererea de chemare în judecată, Sabina – Simonne Levina a comunicat că, în 1942, bunelul ei a fost represat din motive politice și a fost condamnat la 3 ani de muncă silnică și deportat, inițial în Siberia, iar mai târziu în Kazahstan, împreună cu familia. Revenind în Chișinău, din cauza umilințelor și traumelor fizice și psihice prin care a trecut, bunelul a fost permanent bolnav, iar în anul 1947 a decedat, fiind înmormântat la Cimitirul Evreiesc din Chișinău.

Prin urmare, reclamanta a susținut că, din cauza ambiantei de atunci și a pericolului iminent pentru viața familiei, bunelul Liberoli Bențion nu a putut solicita restituirea imobilelor confiscate, mai ales că în unul din ele a fost instalată una din autoritățile publice ale statului. După decesul bunelului, mama ei, deși a acceptat averea succesorală, nu și-a putut legaliza drepturile. Același situație a avut loc în cazul reclamantei după moartea mamei din anul 1968.

Sabina – Simonne Levina a sugerat că, la 14 mai 2008, în calitate de moștenitoare, a formulat la Comisia specială a Primăriei mun. Chișinău o cerere, înregistrată cu nr. 4176/08, prin care a cerut restituirea imobilului de pe strada Columna, nr. 115. După o corespondență mai îndelungată cu Primăria Chișinău, în martie 2009, a depus ultimul document solicitat de către Comisie, în special, certificatul de moștenitor legal a patrimoniului succesoral al cet. Liberoli Bențion.

În octombrie 2009, aceasta a depus la Primărie o cerere suplimentară, în care a solicitat recuperarea valorii imobilului situat pe strada Armenească, nr. 30, și și-a exprimat disponibilitatea să renunțe la orice pretenție pecuniară în privința bunului respectiv, în situația în care autoritățile administrației publice locale îi vor restitui imobilul din strada Columna 115, astfel încât să intre în stăpânirea de fapt și de drept a acestuia, fără vreun proces judiciar.

Cu toate acestea, Primăria municipiului Chișinău a tergiversat examinarea cererii sus – indicate. Astfel, reclamanta a arătat că, la 7 aprilie 2010, a depus la Curtea de Apel Chișinău o cerere de chemare în judecată în ordinea contenciosului administrativ. Prin urmare, la 16 iulie 2010, Curtea de Apel Chișinău a pronunțat o hotărâre de obligare a Primăriei municipiului Chișinău să convoace ședința Comisiei speciale pentru examinarea cererilor de restituire a imobilelor confiscate sau naționalizate pentru examinarea cererii de restituire a imobilului situat pe adresa Columna, nr. 115 din mun. Chișinău. Această hotărâre a intrat în vigoare prin neatacare.

În aceste condiții, reclamanta a relevat că, după circa 5 ani, Comisia municipală s-a pronunțat parțial asupra cererii ei prin decizia nr. 5 din 18 martie 2013, recepționată, prin intermediul poștei, la 14 mai 2013. Prin decizia menționată s-a respins cerința de restituire în natură a imobilului naționalizat situat pe adresa Columna, 115, Chișinău, fără nici un fel de motivare. Mai mult, actul dat nu a răspuns la cererea ce viza restituirea contravalorii de piață a imobilului situat pe str. Armenească, nr. 30, mun. Chișinău.

În continuare, s-a învederat că, la 27 mai 2013, în scopul aflării motivelor respingerii cererii, reprezentanta reclamantei s-a deplasat la sediul Primăriei municipiului Chișinău pentru a ridica extrasul din procesul - verbal nr. 5 din 18 martie 2013. Potrivit acestui document, argumentul respingerii rezida în imposibilitatea restituirii în natură a bunului, deoarece temeiul înscrierii în calitate de proprietar al imobilului situat pe adresa Columna, nr. 115 a unui nou proprietar era un contract de vânzare-cumpărare din 5 martie 2003.

Sabina – Simonne Levina a afirmat că, la 4 iunie 2013, a depus o cerere la Primăria mun. Chișinău, prin care a solicitat restituirea valorii imobilului situat pe adresa str. Columna, nr. 115, mun. Chișinău și emiterea unei decizii cu privire la cererea suplimentară din 6 octombrie 2009. Ea a reamintit că în baza ultimei cereri, s-a cerut restituirea contravalorii de piață a imobilului situat pe str. Armenească, nr. 30, municipiul Chișinău.

Totodată, reclamanta a precizat că, la 20 septembrie 2013, a transmis Primăriei municipiului Chișinău raportul de evaluare a imobilului situat pe str. Armenească, nr. 30, întocmit de Î.S. „Cadastru”. În data de 1 octombrie 2013, a fost prezentat raportul de evaluare a imobilului situat pe str. Columna, 115, întocmit de Î.S. „Cadastru”, fiind rectificat prin evaluarea din 23 august 2013.

În mod corespunzător, la 19 ianuarie 2015, Comisia municipală privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensațiilor în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, a emis decizia nr. 9/8. Astfel, s-a respins cererea reclamantei – „moștenitoare a averii lui Liberoli Bențion, care a deținut avere în municipiul Chișinău, pe motiv că lipsește buletinul de identitate care confirmă cetățenia Republicii Moldova”. La 25 februarie 2015, reprezentantul ei a luat cunoștință cu decizia nr. 9/8.

Reclamanta a subliniat că nu este de acord cu decizia sus – enunțată, deoarece i-a fost vătămat un drept recunoscut de lege. În opinia ei, calitatea de cetățean al Republicii Moldova se referă la persoanele supuse represiunilor politice și ulterior reabilite, dar nu la moștenitorii lor. Acest punct de vedere a fost susținut prin răspunsurile Ministerului Justiției al Republicii Moldova nr. 03/9693 din 23 octombrie 2013 și nr. 03/17 din 2 ianuarie 2014.

În același context, s-a învederat că tergiversarea examinării cererilor de către autoritatea publică locală, a produs pagube materiale, care trebuie evaluate după cum urmează.

Astfel, în ceea ce privește imobilul din str. Columna, nr. 115, reclamanta a pretins că a prezentat ultimul document pertinent, și anume evaluarea imobilului, în decembrie 2008. Conform respectivului document, valoarea imobilului a fost stabilită în sumă de 11 746 253 de lei. Pe cale de consecință, până la 1 iulie 2009,

Primăria era obligată să adopte o decizie privind restituirea valorii imobilului. Prin urmare, suma nerestituită în termenele legale, constituie o datorie și este purtătoare de dobândă legală, în concordanță cu articolul 619 din Codul civil. În concluzie, dobânda de întârziere la suma de 11 746 253 de lei constituie suma de 9 469 249,9 de lei pentru perioada 1 iulie 2009 - 1 octombrie 2013. Iar, la suma de 14 754 376 de lei, pentru perioada 1 octombrie 2013 - 25 martie 2015, s-a format o dobândă de 2 961 385,16 lei.

În total, suma cerută pentru întârzierea achitării la timp a contravalorii imobilului sus – citat reprezintă 12 430 635,06 lei.

În ceea ce privește imobilul de pe str. Armenească, nr. 30, Sabina – Simonne Levina a indicat că a depus evaluarea cerută de pârât la 1 octombrie 2013. Timp de 6 luni, Primăria mun. Chișinău urma să dispună achitarea sumei de 5 895 315 lei în folosul ei. Așadar, odată ce o asemenea decizie nu a fost adoptată, la suma datorată urmează să fie calculată dobânda legală în conformitate cu articolul 619 din Codul civil. Respectiv, dobânda de întârziere la suma de 5 895 315 lei constituie suma de 1 183 262,4 de lei pentru perioada 1 octombrie 2013 - 25 martie 2015, care urmează să fie încasată.

În baza cererilor de modificare a obiectului acțiunii, reclamanta a introdus în calitate de pârât pe Consiliul municipal Chișinău (vol. I, f. d. 115) și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova (vol. I, f. d. 134).

Din motivele prezentate, Sabina – Simonne Levina a solicitat constatarea ilegalității deciziei nr. 9/8 din 19 ianuarie 2015 a Comisiei municipale privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, cât și achitarea compensațiilor în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice (vol. I, f. d. 148).

La fel, reclamanta a cerut încasarea valorii imobilelor situate în mun. Chișinău pe str. Columna, nr. 115 și str. Armenească, nr. 30 în sumă totală de 20 649 691 de lei; încasarea dobânzii de întârziere la sumele datorate în mărime totală de 13 613 897,46 de lei; repararea pagubei morale în sumă de 1 000 000 de lei și compensarea cheltuielilor de judecată (vol. I, f. d. 148).

În cadrul examinării cauzei, pârâții Consiliul municipal Chișinău, Primăria municipiului Chișinău și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova au depus referințe în întâmpinarea cererii de chemare în judecată, prin care au cerut respingerea acțiunii ca nefondată (vol. I, f. d. 106 – 111). Mai mult, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova au pretins că acțiunea este tardivă (vol. I, f. d. 111).

Prin hotărârea din 22 iunie 2016 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, acțiunea a fost admisă parțial (vol. I, f. d. 190, 193 – 205).

Potrivit acestui act judecătoresc, s-a constatat ilegalitatea deciziei nr. 9/8 din 19 ianuarie 2015 a Comisiei municipale privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensațiilor în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice a Primăriei mun. Chișinău.

La fel, instanța de judecată a dispus încasarea din contul bugetului Consiliului municipal Chișinău, prin transfer din contul bugetului de stat, în beneficiul Sabinelei-Simmone Levina, costul imobilelor naționalizate din str.

Columna, nr. 115 și str. Armenească, nr. 30, mun. Chișinău în valoarea totală de 20 649 691 de lei, cu eşalonarea pe o perioadă de 3 ani. În rest, s-au respins, ca lipsite de temei, cerințele Sabine-Simmone Levina cu privire încasarea dobânzii de întârziere, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor pentru asistență juridică.

Împotriva acestui act de dispoziție, Sabina – Simonne Levina, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, Primăria municipiului Chișinău și Consiliul municipal Chișinău au declarat apel în termenul legal (vol. I, f. d. 238). În apărare, Sabina – Simonne Levina a formulat o referință, solicitând respingerea cererilor de apel avansate de intimați (vol. II, f. d. 1 – 5).

Curtea de Apel Chișinău, prin decizia din 8 decembrie 2016, a admis apelul declarat Sabina – Simonne Levina și a casat hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 22 iunie 2016, în partea în care s-a respins cerința cu privire la compensarea cheltuielilor de judecată în cuantum de 14 530 lei. Astfel, în acest sens, s-a adoptat o nouă hotărâre de admitere a pretenției respective. În rest, hotărârea primei instanțe s-a menținut (vol. II, f. d. 11 – 39).

La fel, instanța de apel a respins, din lipsă de temei, apelurile depuse de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, Primăria municipiului Chișinău și Consiliul municipal Chișinău (vol. II, f. d. 11 – 39).

Sabina – Simonne Levina, reprezentantă de avocații Galina Bostan și Vitalie Nagacevschi, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, Primăria municipiului Chișinău și Consiliul municipal Chișinău au depus recurs împotriva deciziei sus – menționate.

Curtea Supremă de Justiție, prin decizia din 5 iulie 2017, a admis recursurile indicate mai sus. În acest sens, instanța de recurs a casat decizia din 8 decembrie 2016 a Curții de Apel Chișinău și a remis cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată (vol. II, f. d. 129 – 143).

Pentru a decide astfel, instanța de recurs a constatat că examinarea pricinii în absența Ministerului Finanțelor și refuzul instanței de apel de a admite demersul de amânare avansat de acesta a condus la încălcarea dreptului la un proces echitabil garantat de articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Mai mult, s-a precizat că, la rejudecarea cauzei, instanța de apel trebuie să se pronunțe referitor la argumentul ce ține de omiterea termenului de prescripție la depunere acțiunii de către Sabina – Simonne Levina (vol. II, f. d. 141 – 142).

Prin decizia din 13 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, s-au respins apelurile depuse de Sabina – Simonne Levina, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, Primăria municipiului Chișinău și Consiliul municipal Chișinău și s-a menținut hotărârea Judecătoriei Centru, municipiul Chișinău din 22 iunie 2016 (vol. II, f. d. 180 – 209).

Pentru soluționarea acestui litigiu, instanța de apel a constatat situația de fapt prezentată de Sabina – Simonne Levina în cererea de chemare în judecată.

Cu privire la argumentele părților și considerentele Curții Supreme de Justiție, instanța de apel a remarcat că actele cauzei nu confirmă că Sabina – Simonne Levina a știut despre existența certificatului de reabilitare din anul 1995, întrucât lipsește semnătura acesteia și procura, care să ateste împuternicirile dnei Ana Ostapenco cu dreptul de a ridica certificatul de reabilitare a lui Liberor

Bențion de la Procuratura Generală. Așadar, depunerea acțiunii în instanța de judecată la 25 martie 2015 a fost determinată de data obținerii deciziei nr. 9/8 din 19 ianuarie 2015, ceea ce a confirmat respectarea termenului de către Sabina – Simonne Levina (vol. II, f. d. 200 - 201).

Cu privire la fondul cauzei, Colegiul judiciar a stabilit că decizia nr. 9/8 din 19 ianuarie 2015 a fost emisă cu derogare de la prevederile legale. Or, calitatea de cetățean al Republicii Moldova vizează persoanele supuse represiunilor politice și ulterior reabilite, dar nu moștenitorilor lor. În subsidiar, pentru confirmarea acestei poziții, s-au reținut răspunsurile Ministerului Justiției din 23 octombrie 2013 și 2 ianuarie 2014 (vol. II, f. d. 203).

Prin urmare, instanța de apel a considerat corectă admiterea cerinței reclamantei referitoare la încasarea din contul bugetului Consiliului municipal Chișinău, prin transfer din contul bugetului de stat, în beneficiul Sabine-Simmone Levina costul imobilelor naționalizate din str. Columna, nr. 115 și str. Armenească, nr. 30, mun. Chișinău în valoarea totală de 20 649 691 de lei, cu eșalonarea pe o perioadă de 3 ani.

În partea pretenției ce se referea la încasarea dobânzilor de întârziere, Colegiul civil a susținut că, în speță, nu a fost stabilită data scadentă până la care Consiliul municipal Chișinău și Primăria municipiului Chișinău trebuiau să achite reclamantei valoarea bunurilor naționalizate. Mai mult, instanța de apel a susținut că Sabina – Simonne Levina nu a făcut dovadă temeiniciei reparării prejudiciului moral și compensării cheltuielilor judiciare.

În drept, instanța de control judiciar a aplicat Hotărârea Guvernului nr. 627 din 5 iunie 2007, pentru aprobarea Regulamentului privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice precum și achitarea compensației în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, articolele 1, 2, 3, 12, 12¹ din Legea nr.1225-XII din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, articolele 617 alin. (4) și 619 din Codul civil și articolele 94 alin. (1), 96 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

La 15 martie 2018, Curtea de Apel Chișinău le-a expediat participanților la proces copia deciziei integrale din 13 decembrie 2017 (vol. II, f. d. 210).

La 13 aprilie 2018, Sabina – Simonne Levina, reprezentată de avocații Galina Bostan și Vitalie Nagacevschi, a declarat recurs împotriva deciziei din 13 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea parțială acesteia și a hotărârii din 22 iunie 2016 a primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere, în partea, încasării valorii bunurilor imobile printr-o plată unică, a dobânzii de întârziere, reparării prejudiciului moral și compensării cheltuielilor de judecată.

În motivarea ilegalității deciziei contestate, recurenta a afirmat că instanțele judecătorești trebuiau să aplice articolul 619 alin. (1) din Codul civil, deoarece obligația debitorului este una pecuniară. În opinia ei, dobânda de întârziere constituie 4 916 354, 4 lei, care urmează a fi calculată de la data în care intimatul, în mod tacit, a recunoscut întrunirea condițiilor de fond și de formă pentru aplicarea Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice.

Cu privire la respingerea pretenției de reparare a prejudiciului moral, Sabina – Simonne Levina a susținut că tergiversarea excesivă a soluționării cauzei a

generat sentimente de anxietate, stres, neliniște și de neputință. La fel, s-a arătat că aceasta a suferit de frustrare, nedreptate și umilință, având și o stare de incertitudine de lungă durată.

Recurenta a susținut că instanța a aplicat eronat punctul 11 din Hotărârea Guvernului nr. 627 din 5 iunie 2007. Or, la data pronunțării hotărârii judecătorești, aceasta avea 77 de ani împliniți. Drept consecință, compensația nu putea fi eșalonată, urmând a fi dispusă achitarea printr-o plată unică.

În sfârșit, Sabina – Simonne Levina a considerat că instanța de apel a respins neîntemeiat capătul de cerere cu privire la compensarea cheltuielilor judiciare, deoarece au fost prezentate documentele ce justifică cuantumul acestora și descifrările lucrărilor efectuate.

La 14 mai 2018, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 13 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia și a hotărârii din 22 iunie 2016 a primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii ca fiind depusă cu omiterea termenului de prescripție și neîntemeiată.

În dezvoltarea criticilor de nelegalitate, recurentul a învederat că informația privind reabilitarea membrilor familiei intime a fost oferit de către Procuratura Generală reprezentantului Sabina – Simonne Levina, contra semnătură, la 20 aprilie 1995, iar repetat la 20 iulie 2007. Așadar, intimata a formulat acțiunea la 25 martie 2015 cu depășirea termenului legal.

Ministerul Finanțelor a sugerat că instanța de apel a încălcat prevederile articolului 373 alin. (5) din Codul de procedură civilă, întrucât nu a răspuns la argumentele esențiale pentru soluționarea justă a cauzei invocate în cererea de apel. În particular, informația prezentată de Arhiva Națională este contradictorie. Totodată, în cadrul examinării cauzei, nu a fost stabilit întreg cercul de moștenitori și potențiale persoane, care ar avea dreptul la moștenirea averii lui Liberoli Bențion.

Un alt argument susținut de recurent s-a referit la faptul că Sabina – Simonne Levina nu a furnizat niciun act, ce-ar atesta confiscarea bunurilor imobile, situate pe adresa mun. Chișinău, str. Armenească, nr. 30 și de pe str. Nicolaevscaia, nr. 115 (actualmente str. Columna, nr. 115). Mai mult, intimata nu a prezentat probe incontestabile, care ar demonstra că Liberoli Bențion a fost proprietar al bunurilor sus – citate.

O altă critică adusă deciziei instanței de apel vizează împrejurarea, potrivit căreia intimata Sabina – Simonne Levina nu era în drept să solicite achitarea valorii averii pretinse, deoarece nu deține cetățenia Republicii Moldova. În viziunea Ministerului Finanțelor, Legea nr.1225-XII din 8 decembrie 1992 reglementează doar raporturile pentru subiecți, care sunt cetățeni ai Republicii Moldova. La fel, prin prisma articolul 12 din legea sus – menționată, instanța trebuia să dispună reeșalonarea sumei pentru 5 ani.

La 17 mai 2018, Primăria municipiului Chișinău și Consiliul municipal Chișinău au declarat recurs împotriva deciziei din 13 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia și a hotărârii din 22 iunie 2016 a primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii ca fiind neîntemeiată.

În dezvoltarea motivelor de recurs, Primăria municipiului Chișinău și Consiliul municipal Chișinău au precizat că instanțele ierarhic inferioare au apreciat greșit legalitatea deciziei Comisiei speciale, deoarece competențele acesteia sunt limitate doar la rigorile Legii nr.1225-XII din 8 decembrie 1992. Astfel, majoritatea membrilor au votat pentru respingere cererii avansate de Sabina – Simonne Levina din cauza lipsei buletinului de identitate, care conform prevederilor legale este un act obligatoriu.

În aceeași ordine de idei, recurenții au invocat că Regulamentul, adoptat prin Hotărârea Guvernului nr. 627 din 5 iunie 2007, specifică că Ministerul Finanțelor transferă sumele corespunzătoare autorităților publice locale. Prin urmare, instanțele ierarhic inferioare urmau să oblige Comisia specială să examineze repetat cererea, cu indicarea motivelor legale pentru admiterea acesteia.

În data de 5 iunie 2018, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova a avansat cerere de recurs suplimentară. Respectiv, un argument nou al recurentului vizează circumstanța, conform căreia la cererea de chemare în judecată inițială nu a fost anexat niciun mandat sau procură, care ar împuternici avocata intimată. Ulterior, avocata Bostan Galina a prezentat mandatul, atunci când a contestat cu recurs încheierea din 23 aprilie 2015 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău. Totuși, analizând procura eliberată de intimată, recurentul a pretins că avocata ei nu a avut dreptul de a solicita încasarea valorii bunului, situat în mun. Chișinău, str. Armenească, nr. 30.

O altă observație invocată de recurent se referă la faptul lipsei probelor, ce ar demonstra temeinicia solicitării de a încasa contravaloarea celor două bunuri imobile în sumă de 20 649 691 de lei. Or, conform certificatului de arhivă nr. 1589 din 27 aprilie 2007, eliberat de Arhiva Națională a Republicii Moldova, imobilul cu nr. 115 din str. Nicolaevscaia (actualmente str. Columna) este înscris în lista clădirilor naționalizate în or. Chișinău în baza Hotărârii nr. 124 din 15 februarie 1946 a Sovietului Comisarilor Norodnici al RSS Moldovenești. Așadar, s-a arătat că Ministerul Justiției a precizat că naționalizarea bunurilor în temeiul acestei hotărâri a avut loc din alte motive, dar nu în legătură cu represiunile politice.

În plus, Ministerul Finanțelor a pretins că recuperarea prin achitarea de compensații este posibilă doar atunci când bunurile confiscate nu pot fi restituite. Prin urmare, unul din cele două imobile există până în prezent.

La 4 mai 2018, 17 mai 2018, 18 mai 2018 și 6 iunie 2018, în conformitate art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, Curtea Supremă de Justiție a comunicat cererile de recurs sus - menționate, informând că referința se depune în termen de o lună de la data primirii scrisorii. În mod corespunzător, dacă referința nu este prezentată în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia (vol. II, f. d. 220, 231, 254).

La 20 iunie 2018, Sabina – Simonne Levina, prin intermediul avocatului Vitalie Nagacevschi, a depus o referință în întâmpinarea recursurilor declarate de Consiliul municipal Chișinău, Primăria municipiului Chișinău și Ministerul Finanțelor, solicitând respingerea acestora ca inadmisibile, iar, cu titlu secundar, ca neîntemeiate (vol. II, f. d. 1 – 5).

Până la data examinării cauzei, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, Primăria municipiului Chișinău și Consiliul municipal Chișinău nu au depus

referințe, prin care să-și exprime poziția cu privire la recursul declarat de către Sabina – Simonne Levina.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) din Codul de procedură civilă, asupra admisibilității recursului se decide fără prezența participanților la proces sau a reprezentanților acestora, prin emiterea unei încheieri nemotivate despre care se face o mențiune pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

În procedura de filtru, completul de judecată a constatat că obiectul prezentei cereri se referă la decizia din 13 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, care intră în categoria de acte specificate în articolul 429 alin. (1) din Codul de procedură civilă. Mai mult, nu a fost identificat faptul că recursurile s-au examinat anterior, fiind respectate, totodată, dispozițiile articolului 430 din Codul de procedură civilă, cu privire la subiecții abilitați cu dreptul de a depune recurs.

Cu privire la termenul de declarare a recursului, instanța de judecată a stabilit că scrisoarea Curții de Apel nr. 3188 confirmă că decizia integrală a instanței de apel din 13 decembrie 2017 a fost expediată în adresa părților la 15 martie 2018 (vol. II, f. d. 210), însă fără a exista vreo dovada a recepționării efective a acesteia. Excepție de la cele menționate au constituit informațiile furnizate de Ministerul Finanțelor, potrivit căruia decizia contestată a fost înregistrată la 18 martie 2018 (vol. II, f. d. 230). Totodată, Sabina – Simonne Levina a invocat că a primit copia deciziei instanței de apel la 17 martie 2018, dar nu a reușit să probeze această alegație. Cu toate acestea, jurisprudența constantă a Curții Europene notează că dreptul la recurs trebuie să se exercite din momentul în care părțile interesate pot cunoaște efectiv hotărârile judecătorești care le impun o obligație sau care ar putea aduce atingere drepturilor sau intereselor lor legitime (a se vedea, spre exemplu, *Miragall Escolano și alții vs Spania*, 25 ianuarie 2000, parag. 37; *Diaz Ochoa vs Spania*, 22 iunie 2006, parag. 48, sau *Samoilă vs Romania*, 16 iulie 2015, parag. 34 – 36). În plus, dreptul arătat mai sus se valorifică de recurent într-un termen rezonabil de la pronunțarea actului judecătoresc, coroborat prin acțiuni diligente pentru protejarea propriilor interese (a se vedea cauza *CĂNETE DE GOŢI vs Spania*, 15 octombrie 2002, parag. 39 – 40 sau *Agapito Maestre Sanchez vs Spania*, 4 mai 2004).

În temeiul înscrisurilor anexate la materialele cauzei, completul de judecată a conchis că decizia atacată a fost expediată la 15 martie 2018, iar recursurile deduse judecății au fost depuse la 13 aprilie 2018, 14 mai 2018 și 17 mai 2018. Așadar, luând în considerare împrejurările indicate *supra* și fără a prejudicia esența dreptului de acces la justiție, se consideră că cererile respective au fost declarate în termenul prevăzut mai sus.

Referitor la cererea de recurs declarată de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova la 5 iunie 2018, completul de judecată a reținut că reprezentantul recurenteii, avocatul Vitalie Nagacevschi, a sugerat că dispozițiile Codului de procedură civilă nu prevăd posibilitatea depunerii cererii de recurs suplimentare. Totodată, completul de judecată a opinat că legislatorul nici nu interzice depunerea unei asemenea cereri. Astfel, instanța de judecată a învederat că legislația procedural civilă nu instituie limitări în acest sens în ordine de recurs. Totuși această practică trebuie să respecte principiile contradictorialității și egalității armelor în proces. În acest context, pentru elucidarea problemei, interpretul legii

trebuie să recurgă la ansamblul regulilor de interpretare. El trebuie să aibă în vedere în special regula „In claris non fit interpretatio” (Textele clare nu trebuie interpretate) și regula „Ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus (Unde legea nu distinge, nici interpretul nu trebuie să distingă)”. Cu alte cuvinte, caracterul general al formulării unui text legal conduce la caracterul general al aplicării lui, fără să fie necesare distincții pe care textul respectiv nu le conține și nu le urmărește (a se vedea decizia nr. 112 din 4 decembrie 2017 a Curții Constituționale, parag. 27; decizia nr. 34 din 19 aprilie 2018 a Curții Constituționale, parag. 24). Din aceste raționamente, completul judiciar a constatat că ambele cereri de recurs avansate de Ministerul Finanțelor se referă la pretinsă ilegalitate a unei hotărâri judecătorești, care impune recurentului o obligație și, care în opinia lui, îi aduce atingere intereselor legitime. În mod corespunzător, recursul suplimentar a fost considerat în interiorul termenului.

În aceeași ordine de idei, instanța de recurs a verificat încadrarea în prevederile legii a problemelor de drept ridicate de Sabina – Simonne Levina, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, Primăria municipiului Chișinău și Consiliul municipal Chișinău în baza articolului alin. 432 alin. (2) și (4) din Codul de procedură civilă, așa cum este prevăzut, în mod obligatoriu, la articolele 432 alin. (1) și 437 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă.

Prin urmare, prin încheierea din 27 iunie 2018 a Curții Supreme de Justiție, s-au considerat admisibile cererile de recurs menționate mai sus pentru examinarea lor în fond (vol. II, f. d. 6 – 7)

În conformitate cu articolele 441 și 444 din Codul de procedură civilă, recursul s-a examinat de un complet de 5 judecători, fără înștiințarea participanților la proces, însă data și ora ședinței a fost plasată pe pagina web a Curții Supreme de Justiție. Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererile de recurs și referință au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În esență, recurenții, dar și intimații au avut posibilitatea să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse. Mai mult, nici un participant nu a solicitat audierea publică a cauzei sale (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Auza Vilho Eskelinen și alții v. Finlanda*, 19 aprilie 2007, parag. 72 – 75, *Eriksson v. Suedia*, 12 aprilie 2012, parag. 66, 72, *Pönkä v. Estonia*, 8 noiembrie 2016, parag. 33 – 34).

În subsidiar, în parag. 26 – 27 din decizia nr. 95 din 19 decembrie 2016 a Curții Constituționale, privind excepția de neconstituționalitate a articolului 444 din Codul de procedură civilă, Curtea a statuat că în cazul procedurilor care au ca obiect autorizarea unui apel sau care consacră verificarea unor aspecte de drept, și nu de fapt, sunt îndeplinite condițiile articolului 6 din Convenție chiar dacă instanța de apel sau de recurs nu oferă reclamantului posibilitate să se exprime în fața sa, în persoană. Iar, în esență nu este afectat accesul liber la justiție.

Verificând decizia contestată în raport cu criticile formulate, în limitele controlului de legalitate și temeiurilor de drept invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova este întemeiat și

trebuie de admis, cu dispunerea casării parțiale a deciziei din 13 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău și hotărârii din 22 iunie 2016 a Judecătorei Centru, mun. Chișinău, cu pronunțarea unei noi hotărâri în partea dată. La fel, în acest caz, instanța de recurs va respinge cererile de recurs depuse de Sabina – Simonne Levina, Primăria municipiului Chișinău și Consiliul municipal Chișinău ca fiind neîntemeiate, pentru motivele ce se succed.

În conformitate cu articolul 445 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

Colegiul judiciar consideră necesar să menționeze că nu va formula un răspuns detaliat pentru fiecare argument al recurenților, ci va analiza doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze (a se vedea cauza *García Ruiz vs Spania* [Marea Cameră], 21 ianuarie 1999, parag. 26).

Colegiul lărgit observă că Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova a invocat aplicarea eronată, pe de o parte, a normelor de drept material, iar pe de altă parte, a normelor de drept procedural, în acord cu articolul 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă. În mod deosebit, normele de drept procedural constituie elementele principale ale conceptului de proces echitabil prevăzut la articolul 6 parag. 1 din C.E.D.O și capitolul II din Codul de procedură civilă. Astfel, instanța de judecată va stabili și va lua act, pentru început, de circumstanțele relevante acestui aspect.

Recurentul Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova a susținut că avocata Galina Bostan, care reprezintă pe Sabina – Simonne Levina, nu are dreptul de a solicita încasarea valorii bunului, situat în mun. Chișinău, str. Armenească, nr. 30.

Potrivit referinței formulate de către Sabina – Simonne Levina, avocata Galina Bostan a prezentat mandatul și originalul procurii la prima ședință de judecată. Aceleași acțiuni au fost efectuate de către avocatul Vitalie Nagacevschi. Iar, în ceea ce privește procurile din dosar, intimata a susținut că, la 24 martie 2015, a eliberat un asemenea act pentru reprezentarea ei, ce a expirat la 1 ianuarie 2017. Ulterior, în data de 4 octombrie 2016, a fost eliberată o procură nouă, cu valabilitatea până la 4 octombrie 2019 (vol. II, f. d. 5, verso).

Primăria municipiului Chișinău și Consiliul municipal Chișinău nu au prezentat niciun punct de vedere în această parte a cererii.

Colegiul lărgit constată că Sabina – Simonne Levina este reprezentată în prezentul proces civil de către avocații Galina Bostan și Vitalie Nagacevschi, a căror împuterniciri au fost confirmate inițial prin mandatele seria MA nr. 0126967 din 25 martie 2015 (vol. I, f. d. 21 A) și seria MA nr. 0009718 din 6 octombrie 2015 (vol. I, f. d. 93). Ambele acte au fost emise în baza procurii din 4 martie 2015, semnată personal de recurentă și autentificată notarial (vol. I, f. d. 97 – 98). Într-adevăr, potrivit procurii menționate, avocații recurentei aveau dreptul să solicite plata compensațiilor bănești doar în privința bunului imobil, situat în mun. Chișinău, str. Columna, nr. 115 (str. Nicolaevscaia, nr. 115).

Totuși instanța de recurs reține că reprezentanții recurentei și-au reînnoit împuternicirile prin mandatele seria MA nr. 0888145 din 6 februarie 2017 și seria

MA nr. 040651 din 7 februarie 2017 (vol. II, f. d. 80 – 81). Mandatele date au fost eliberate în temeiul procurii din 4 octombrie 2016, semnată de Sabina – Simonne Levina și certificată notarial (vol. II, f. d. 84 – 85). În acest sens, avocații Galina Bostan și Vitalie Nagacevski au avut dreptul de a cere contravaloarea ambelor imobile din litigiu. Sabina – Simonne Levina le-a recunoscut acest drept.

Sub acest aspect, Colegiul lărgit observă că pretinsele incidente procedurale au fost înlăturate de avocați prin depunerea actelor juridice indicate mai sus la 8 februarie 2017. În esență, până la prezentarea noilor procuri, Ministerul Finanțelor a putut să furnizeze, în diverse etape ale procesului, alegațiile respective pe care le considera pertinente în apărarea punctului său de vedere. Însă, acesta nu a contestat valabilitatea împuternicirilor avocaților. Materialele cauzei nu arată niciun indiciu că recurentul a fost îngădit să pună în discuție chestiunea de mai sus. Mai mult, se va ține de cont că ulterior Sabina – Simonne Levina a recunoscut împuternicirile avocaților pentru a fi reprezentată în fața instanțelor de judecată, în vederea protejării intereselor ei legitime în privința imobilelor situate în mun. Chișinău pe str. Columna, nr. 115 și str. Armenească, nr. 30. Conjunctura dată se încadrează în cerințele articolul 249 alin. (1) din Codul civil nr. 1107-XV din 6 iunie 2002.

Prin urmare, în baza materialelor din dosar și pentru a evita un formalism excesiv, instanța de recurs constată lipsa existenței temeiului de scoatere de pe rol a cererii prevăzută la articolul 267 lit. c) din Codul de procedură civilă, în partea menționată de către Ministerul Finanțelor.

În continuare, instanța de recurs amintește că Ministerul Finanțelor a ridicat problema tardivității acțiunii.

Sabina – Simonne Levina, reprezentată de avocații Galina Bostan și Vitalie Nagacevski, nu a fost de acord cu această alegație. Însă, Primăria municipiului Chișinău și Consiliul municipal Chișinău nu au oferit comentarii în privința acestei chestiuni.

În acest context, instanța de recurs reține circumstanțele de fapt din litigiu examinate de către instanțele de judecată în fazele procesuale anterioare referitoare la acest aspect.

Potrivit deciziei din 13 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, Liberoli Bențion Vigdorovici (născut în mun. Chișinău, în anul 1880) a fost proprietarul a două imobile în mun. Chișinău, unul situat pe str. Armenească 30, în care locuia familia sa, iar în curte s-a aflat o tipografie, și altul amplasat pe strada Nikolaevskaia 115 (actualmente str. Columna 115), fapt confirmat prin certificatul de arhivă nr. 4269 din 24 decembrie 2008 (vol. I, f. d. 24). Acesta s-a căsătorit cu Sluva, iar, la 20 iulie 1914, s-a născut mama recurentei, Liberoli Rughlea (vol. I, f. d. 25 – 26).

Certificatul de naștere nr. NA-VI 0274349, eliberat la 20 septembrie 2007 de DRSC, a demonstrat că, la 11 ianuarie 1939, s-a născut Cervinski Sabina-Simonne, iar părinții ei sunt: Liberoli Rughlea și Cervinski Iacob. Ulterior, la 6 iunie 1962, Sabina – Simonne s-a căsătorit cu Levin Vladlen, devenind Sabina-Simonna Levina (vol. I, f. d. 28-29).

Instanța de apel a determinat, în baza actelor cauzei, că Liberoli Bențion a decedat în anul 1947, fiind înmormântat la cimitirul evreiesc din Chișinău (vol. II, f. d. 197).

Răspunsul nr. 21(13)-36/95-2303 din 19 decembrie 2016 a Procuraturii Generale, atestă că, din datele de care dispune Procuratura Generală (dosarul de control nr. 13-36/95 din anul 1995), s-a stabilit că Sabina – Simonne Levina (domiciliată în SUA) a adresat o cerere cu privire la reabilitarea bunelului său - Liberol Bențion la 20 ianuarie 1995. Conform solicitării, Procuratura Generală urma să informeze petiționara Levina Sabina-Simona despre rezultatele examinării cererii cu eliberarea certificatului de reabilitare prin intermediul rudei sale - Ana Ostapenco (domiciliată în mun. Chișinău) (vol. II, f. d. 52).

La 20 aprilie 1995, cererea a fost soluționată și petiționara Levina Sabina-Simona, a fost informată prin intermediul rudei sale, Ostapenco Ana, cu eliberarea, contra semnătură, a certificatului ce vizează reabilitarea lui Liberoli Bențion la 18 mai 1989 (vol. II, f. d. 53 – 54).

Totodată, Procuratura Generală a comunicat că, la 6 iulie 2007, Sabina – Simonne Levina, reprezentată de avocatul Sergiu Bostan, s-a adresat cu cerere repetată de eliberare a certificatului de reabilitare în privința bunelului ei (vol. I, f. d. 50 - 58).

Prin certificatul de reabilitare nr. 21 (13)- 36/95-7032, eliberat de Procuratura Generală a Republicii Moldova la 20 iulie 2007, s-a dovedit împrejurarea că Liberoli Bențion Vigdorovici a fost ilegal condamnat la 15 iulie 1942, dar a fost reabilitat inițial la 18 mai 1989 (vol. I, f. d. 30).

Potrivit certificatului de moștenitor legal nr.1448 din 25 martie 2009, întocmit de către notarul privat Tatiana Ungureanu, în temeiul art. 1500 din Codul civil, moștenitoare al patrimoniului succesoral al cetățeanului Liberoli Bențion este nepoata Sabina-Simone Levina, născută la 9 ianuarie 1939, domiciliată în Statele Unite ale Americii, New York, Brooklyn, iar averea succesorală, pentru care s-a eliberat certificatul constă din dreptul în temeiul Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225-XII din 8 decembrie 1992 și restituirea bunurilor confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie sau recuperarea valorii acestora prin achitarea de compensații ce revin lui Liberoli Bențion reabilitat la 18 mai 1989 de Procuratura R.S.S.M. (vol. I, f. d. 33).

Prin urmare, la 14 mai 2008, Sabina – Simonne Levina, în calitate de moștenitor, s-a adresat cu cerere către Comisia specială a Primăriei mun. Chișinău, prin care a solicitat restituirea imobilului de pe str. Columna 115 (vol. I, f. d. 31), iar în luna martie 2009 a depus ultimul document solicitat de către Comisie - certificatul de moștenitor legal a patrimoniului succesoral al lui Liberoli Bențion.

În data de 7 octombrie 2009, Sabina-Simonne Levina a depus la Primăria mun. Chișinău o cerere suplimentară, solicitând recuperarea valorii imobilului situat pe strada Armenească 30. Potrivit acestei cereri, recurenta și-a exprimat disponibilitatea să renunțe pentru totdeauna la orice pretenție pecuniară în privința acestui bun, în situația în care autoritățile administrației publice locale îi vor restitui imobilul din strada Columna 115, astfel încât să intre în stăpânirea de fapt și de drept a acestuia, fără vreun proces judiciar (vol. I, f. d. 34).

Cererile sus – menționate nu au fost puse în discuție de autoritatea abilitată. Din această cauză, Sabina – Simonne Levina a depus o cerere de chemare în judecată. Astfel, prin hotărârea din 16 iulie 2010 a Curții de Apel Chișinău, acțiunea a fost admisă parțial și a fost obligată Primăria mun. Chișinău să convoace

ședința Comisiei speciale pentru examinarea cererilor de restituire a imobilelor confiscate sau naționalizate pentru examinarea cererii de restituire a imobilului situat pe adresa Columna 115. În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată (vol. I, f. d. 35-39).

Întru executarea hotărârii din 16 iulie 2010 a Curții de Apel Chișinău, la 18 martie 2013, Comisia municipală privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensațiilor în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice a Primăriei mun. Chișinău a adoptat decizia nr. 5. Conform acesteia, cererea de restituire în natură a imobilului naționalizat a fost respinsă fără niciun fel de motivare (vol. I, f. d. 40). Cu toate acestea, potrivit extrasului din procesul - verbal nr. 5 din 18 martie 2013, imposibilitatea restituirii în natură a bunului rezidă în faptul că imobilul situat în adresa str. Columna, nr. 115, avea un nou proprietar, drept înscris în baza unui contract de vânzare-cumpărare din 5 martie 2003.

La 4 iunie 2013, Sabina – Simonne Levina a formulat o altă cerere la Primăria Chișinău, prin care a solicitat contravaloarea imobilului din str. Columna 115 și emiterea unei decizii cu privire la cererea suplimentară depusă la 6 octombrie 2009. În acest sens, la 19 ianuarie 2015, Primăria mun. Chișinău a adoptat decizia nr. 9/8, potrivit căreia s-a respins cererea recurentei, moștenitoarea averii lui Liberol Bențion, pe motiv că lipsește buletinul de identitate care confirmă cetățenia Republicii Moldova (vol. I, f. d. 69).

Împotriva acestei decizii, la 25 martie 2015, Sabina – Simonne Levina, reprezentată de avocata Galina Bostan, a depus cerere de chemare în judecată examinată în prezenta cauză, în ordine de recurs.

După judecarea cauzei în prima instanță și în ordine de apel, Curtea Supremă de Justiție, prin decizia din 5 iulie 2017, a statuat că, la rejudecarea cauzei, instanța de apel trebuie să se pronunțe referitor argumentul ce ține de omiterea termenului de prescripție la depunere acțiunii de către Sabina – Simonne Levina (vol. II, f. d. 141 – 142).

Conform deciziei din 13 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, instanța de apel a statuat că actele cauzei nu confirmă că Sabina – Simonne Levina a știut despre existența certificatului de reabilitare din anul 1995, întrucât lipsește semnătura acesteia și procura, care să ateste împuternicirile dnei Ana Ostapenco cu dreptul de a ridica certificatul de reabilitare a lui Liberoli Bențion de la Procuratura Generală. În consecință, depunerea acțiunii în instanța de judecată la 25 martie 2015 a fost determinată de data obținerii deciziei nr. 9/8 din 19 ianuarie 2015, ceea ce a confirmat respectarea termenului de către Sabina – Simonne Levina (vol. II, f. d. 200 - 201).

Instanța de recurs constată că instanța de apel a aplicat articolele 1, 2, 3, 12, 12¹ din Legea nr.1225-XII din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice.

Pe baza celor prezentate, Colegiul judiciar rezumă că argumentele părților se referă la dreptul la instanță prevăzut de articolul 20 din Constituția Republicii Moldova, articolul 6 parag. 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și articolul 5 din Codul de procedură civilă. Astfel, cererea Sabinei – Simonne Levina de recuperare a valorii bunurilor imobile prin achitarea de compensații în legătură

cu represiunile politice în privința bunelului ei va fi examinată prin prisma dreptului de acces la justiție.

Jurisprudența constantă a CtEDO a stabilit că dreptul menționat supra nu este absolut și poate fi supus unor restricții legitime, cum ar fi termenele de prescripție legale, taxa de stat pentru ordonanțele de judecată etc. În acest sens, se va ține cont de principiile generale și raționamentele cauzelor *Stubbings* și *alții vs Regatul Unit* (22 octombrie 1996, parag. 50 – 53); *Markovic și alții vs Italia* (Marea Cameră, 14 decembrie 2006, parag. 99); *Seal vs Regatul Unit* (7 decembrie 2010, parag. 75); *Banovic vs Croatia* (11 iunie 2015, parag. 42); *Antunovic vs Croatia* (4 octombrie 2016, parag. 47) sau *Foltis vs Germania* (30 iunie 2016, parag. 39).

În cazul în care dreptul de acces la justiție este limitat fie de lege, fie de fapte, instanțele naționale trebuie să verifice dacă aceste restricții au redus esența dreptului și, în special, dacă ele urmăresc un scop legitim și dacă există o legătură rezonabilă de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul care trebuie îndeplinit (a se vedea *Ashingdane vs Regatul Unit*, 28 mai 1985 sau *Szwagrun-Baurycza vs Polonia*, 24 octombrie 2006, parag. 49).

Colegiul lărgit observă că accesul recurentei, prin care ea a căutat să recupereze valoarea bunurilor imobile, este restrâns de funcționarea termenului legal de prescripție specificat la articolul 12¹ din Legea nr.1225-XII din 8 decembrie 1992 și la articolul II din Legea nr. 186-XVI din 29 iunie 2006 pentru modificarea și completarea Legii nr. 1225/1992.

Conform articolului 12¹ din Legea nr. 1225-XII din 8 decembrie 1992, cererea de restituire a bunurilor confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie ori de recuperare a valorii acestora se înaintează în decurs de 3 ani de la data înștiințării persoanei supuse represiunilor despre reabilitarea acesteia și se examinează în termen de până la 6 luni din ziua depunerii.

Instanța de recurs notează că termenul de prescripție de mai sus servește mai multor scopuri importante, și anume, să asigure securitatea și finalitatea juridică, să protejeze potențialii pârâți de plângerile tardive care pot fi dificil de contestat și să prevină orice nedreptate care poate rezulta în cazul în care instanțele ar fi obligate să se pronunțe cu privire la evenimente care au avut loc în trecutul îndepărtat, pe baza unor probe care este posibil să fi devenit nesigure și incomplete din cauza trecerii timpului (a se vedea *Stubbings*, citată anterior, parag. 51, *Oleksandr Volkov vs Ucraina*, 9 ianuarie 2013, parag. 137, *Kamenova vs Bulgaria*, 12 iulie 2018, parag. 47).

Revenind la circumstanțele prezentei spețe, Colegiul lărgit va examina două momente cruciale pentru soluționarea justă a speței, în mod concret, evenimentele din anul 1995 și evenimentele din anul 2007.

Cu privire la primul termen, instanța de judecată evidențiază că, prin decizia Procuraturii RSSM din 18 mai 1989, *Liberoli Bențion Victorovici* a fost declarat victimă a represiunilor politice și reabilitat în conformitate cu art. 1 din Decretul Prezidiului Sovietului Suprem al URSS din 16 ianuarie 1989 „Cu privire la măsurile suplimentare întru restabilirea echității față de victimele represiunilor în anii 30 – 40 și începutul anilor 50” (vol. II, f. d. 65). Informațiile din dosar nu

permit de a concluziona la cererea cărei persoane au avut loc aceste acțiuni ale Procuraturii.

În aceeași ordine de idei, Colegiul de control judiciar observă că, la 20 ianuarie 1995, Ana Ostapenco a depus cerere la Procuratura Generală cu privire la reabilitarea bunelului recurenteii - Liberol Bențion. Astfel, la 20 aprilie 1995, petiționara Ana Ostapenco a primit, contra semnătură, certificatul ce vizează reabilitarea lui Liberoli Bențion la 18 mai 1989 (vol. II, f. d. 53 – 54).

Totuși Sabina – Simonne Levina, reprezentată de avocatul Vitalie Nagacevschi, a invocat că nu a împuternicit pe nimeni pentru a cere o asemenea confirmare. Curtea de Apel Chișinău a acceptat această opinie în decizia din 13 decembrie 2017.

Instanța de recurs constată că instanța de apel a stabilit corect că la materialele cauzei nu există o procură în acest sens, însă autoritatea judecătorească nu a cercetat înscrisurile atașate la răspunsul nr. 21 (13) – 36/950-23013 din 19 decembrie 2016 a Procuraturii Generale în acord cu obligațiile procedurale din articolul 130 din Codul de procedură civilă. La fel, instanța de apel a raportat aceste argumente la norme de drept irelevante, în mod concret, la articolul 75 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

La acest capitol, Colegiul judiciar notează că legea civilă pertinentă faptelor din anul 1995 este legea materială Codul civil din 26 decembrie 1964, abrogat la 12 iunie 2003. Astfel, articolul 64 din Cod civil prevede că o convenție, încheiată de o persoană (reprezentant) în numele unei alte persoane (reprezentat) în virtutea unei împuterniciri, bazate pe o procură, lege sau act administrativ, crează în mod nemijlocit, modifică sau face să înceteze drepturile și obligațiile civile ale celui reprezentat. Cu toate acestea, în alineatul 2 este specificat că împuternicirea poate să rezulte de asemenea din împrejurările, în care acționează reprezentantul, fără a preciza o listă exhaustivă a acestora. În doctrina juridică, această idee a fost definită ca o reprezentare aparentă. Situația respectivă constituie o excepție, în anumite condiții, de la regula generală din articolul 65 din acest Cod civil.

Interpretând articolul 64 din textul de lege citat, instanța de judecată va identifica conjunctura în care Ana Ostapenco a cerut reabilitarea lui Liberoli Bențion. La fel, în consolidarea poziției, se va cerceta dacă Sabina – Simonne Levina a creat un comportament în virtutea căruia se presupune cu bună-credință existența unor împuterniciri date Anei Ostapenco și dacă în conduita recurenteii a existat culpă.

Cu titlu de remarcă, instanța va fi obligată să se pronunțe cu privire la evenimente care au avut loc în trecutul îndepărtat, pe baza unor probe care este posibil să fi devenit nesigure și incomplete din cauza trecerii timpului.

Referitor la cele menționate supra, în solicitarea sa, Ana Ostapenco a declarat că este rudă cu Sabina – Simonne Levina. Acest fapt nu a fost negat de părți. Mai mult, în anul 1995, petiționara a indicat explicit adresa recurenteii din Statele Unite ale Americii, după cum urmează „1245 50 Str., Apt. 4E Brooklyn, NY 11219, New York, USA” (vol. II, f. d. 52). De altfel, în cererea de chemare în judecată, înregistrată la Judecătoria Centru, mun. Chișinău la 25 martie 2015, avocata Galina Bostan a inserat domiciliul recurenteii, situat în New York, 1245 50 St., Brooklyn, SUA (vol. I, f. d. 2).

În plus, din conținutul cererii din 20 ianuarie 1995 rezultă că Ana Ostapenco a descris detaliat situația de fapt cu privire la anul nașterii, deportării și decesului lui Liberoli Bențion, dar și locul înmormântării acestuia. Circumstanțe similare au fost inserate în cererea recurentei din 6 iulie 2007 (vol. II, f. d. 52 și 56). Informațiile prezentate sunt identice și veridice, întrucât nu au fost combătute de părți.

Totodată, instanța de judecată relevă că Ana Ostapenco nu a folosit datele primite pentru a beneficia de restituirea bunurilor sau de recuperarea valorii acestora prin achitarea de compensații. Deci activitatea ei, în această parte, s-a terminat la 20 aprilie 1995, atunci când a recepționat certificatul. Așadar, recurenta, prin intermediul avocaților ei, nu a demonstrat că petiționara a avut vreun interes personal în obținerea certificatului de reabilitare.

Drept consecință, Colegiul lărgit consideră că Ana Ostapenco, prin conduita de mai sus, a determinat Procuratura Generală cu prudență și diligență ordinară să creadă în mod legitim că aceasta era reprezentantul Sabinei – Simonne Levina. Astfel, elementele de fapt de mai sus declanșează efectul de bună – credință a Procuraturii Generale și caracterul pertinent al răspunsului nr. 21 (13) – 36/95 – 2303 din 19 decembrie 2016 în vederea soluționării juste a cauzei (vol. I, f. d. 50 – 51).

Referitor la comportamentul Sabinei – Simonne Levina, instanța de recurs stabilește că aceasta nu s-a prezentat la examinarea cauzei pe fond. Datele de contact a acesteia, în special, domiciliul din Statele Unite ale Americii coincid cu cele prezentate, pe de o parte, de Ana Ostapenco în anul 1995, iar, pe de altă parte, cu cele oferite de avocata Bostan Galina la 25 martie 2015. Un astfel de comportament conturează faptul că recurenta a informat ambele persoane despre locul ei de trai și despre evenimentele esențiale din viața bunelul ei. Schimbarea ulterioară a adresei, care este menționată în procurile eliberate pentru avocați în anul 2016, nu are o forță de a influența raționamentele de mai sus.

La fel, cererea de chemare în judecată atestă că Sabina – Simonne Levina a cunoscut cu mult înainte de anul 2007 despre bunelul ei și averea acestuia. Or, în conținutul acesteia, se arată că recurenta, după decesul mamei din 1968, deși a acceptat averea succesorală, nu a avut posibilitatea să-și legalizeze drepturile succesoriale (vol. I, f. d. 3). Până la momentul de față, instanța de judecată opinează că recurenta nu a comunicat nicio explicație pentru această întârziere de circa 13 ani. Acest termen a fost calculat de la adoptarea Legii nr. 1225/1992 și până la depunerea cererii inițiale la Primăria mun. Chișinău la 15 mai 2008. De asemenea, recurenta nu a prezentat nici motivul care a impulsionat-o să solicite recuperarea valorii bunurilor imobile, în special, din anul 2007. În astfel de împrejurare, rezultă că ea nu a fost restricționată să recurgă la autoritățile competente, care trebuiau să decidă asupra cazului său până la anul menționat.

În partea ce ține de culpa recurentei, Colegiul lărgit precizează că aceasta se manifestă prin simpla pasivitate a ei și a avocaților, care știind că o altă persoană a încheiat un act juridic în numele ei, nu au luat atitudine pentru a înlătura orice echivoc. Or, este evident că Ana Ostapenco a furnizat suficiente date de contact pentru a fi identificată, totuși s-a evitat, în fața instanței de apel, de a o invita pentru a primi explicații pertinente cu privire la speță. Din acest punct de vedere, în

sensul principiului *actori incumbit probatio* cel ce face o propunere în fața judecării trebuie să și o dovedească. Astfel, recurenteii îi revenea sarcina probei sub aspectul probării că nu o cunoștea pe reprezentanta sa și nu a împuternicit-o, fapt ce putea fi demonstrat prin audierea Anei Ostapenco în calitate de martor. În mod corespunzător, aceasta nu s-a opus și nu a reușit să răstoarne veridicitatea actelor emise de o autoritate publică, deși era obligată în temeiul articolului 118 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

La fel, având în vedere că a fost invocată excepția de tardivitate a acțiunii, recunoașterea de către Sabina – Simonne Levina a faptelor că nu a știut despre existența certificatului de rehabilitare din anul 1995 și nici nu a împuternicit pe nimeni pentru a solicita o asemenea confirmare, ar fi în defavoarea ei și ar constitui un dezavantaj consistent. Din aceste considerente, nu este relevant cauzei articolul 65 alin. (1) din Codul civil, potrivit căruia, convenția încheiată în numele unei alte persoane de o persoană care nu are împuternicire pentru aceasta sau care și-a depășit împuternicirea crează, modifică sau face să înceteze drepturile și obligațiile civile pentru reprezentat, numai dacă această convenție a fost ulterior încuviințată de către reprezentat.

Prin urmare, Colegiul lărgit subliniază că acțiunile omisive ale Sabinei – Simonne Levina dau dovadă că ea va suporta efectele recepționării de către Ana Ostapenco a certificatului nr. 13-36/95 din 20 aprilie 1995. Respectiv, circumstanțele analizate confirmă că au fost întrunite condițiile pentru aplicarea articolului 64 din Codul civil din 26 decembrie 1964, abrogat la 12 iunie 2003. În consecință, dreptul recurenteii de a avansa o cerere de restituire a bunurilor confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie ori de recuperare a valorii acestora a apărut la 20 aprilie 1995.

În lumina celor relatate, instanța de judecată constată că Sabina – Simonne Levina a depus cererea inițială și suplimentară la Primăria municipiului Chișinău pentru restituirea bunului imobil la 15 mai 2008, respectiv 7 septembrie 2009, în afara termenului limită de 3 ani menționat în articolul 12¹ din Legea nr. 1225-XII din 8 decembrie 1992.

Cu privire la evenimentele din anul 2007, Colegiul de control judiciar trebuie să examineze dacă recurenta Sabina – Simonne Levina ar fi putut să formuleze o cerere ulterior, după ce împuternicise o altă persoană să ceară rehabilitarea bunului ei în anul 1995, inclusiv după expirarea termenului de prescripție.

Conform articolului II din Legea nr. 186-XVI din 29 iunie 2006 pentru modificarea și completarea Legii nr.1225-XII din 8 decembrie 1992, cetățenii Republicii Moldova supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați, în privința cărora, la data intrării în vigoare a prezentei legi, a expirat termenul de prescripție pentru depunerea cererii de restituire a bunurilor de care au fost deposedați, se pot adresa comisiilor speciale cu cererile respective în termen de un an de la data intrării în vigoare a prezentei legi.

Articolul IV din Legea nr. 186/2006 a prevăzut că legea respectivă va intra în vigoare de la 1 ianuarie 2007.

Colegiul lărgit constată că aceste texte de lege au permis recurenteii să întrerupă executarea prescripției din articolul 12 din Legea nr. 1225/1992 și să

avanseze o cerere de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora prin achitarea de compensații într-o perioadă de un an de la 1 ianuarie 2007. Având în vedere obiectivul general de a proteja, pe de o parte, interesele victimelor presiunilor, pe de altă parte, statul împotriva unor acțiuni tardive, se consideră că cerința, potrivit căreia persoana urma să înainteze cereri de protejare a drepturilor ei timp de un an, a urmărit un scop legitim.

Prin urmare, revine instanței să aprecieze dacă, în împrejurările prezentei cauze, a existat o limitare disproporționată a dreptului recurente de a avea acces la instanță.

În această privință, instanța de judecată observă, în primul rând, că Sabina – Simonne Levina, reprezentată de avocatul Sergiu Bostan, a primit certificatul de reabilitare nr. 21 (13)- 36/95-7032, eliberat de Procuratura Generală a Republicii Moldova la 20 iulie 2007 (vol. II, f. d. 55). Respectiv, intervalul de timp între 20 iulie 2007 – 1 ianuarie 2008 constituia un timp suficient pentru avocatul recurente de a întreprinde acțiuni concrete și adecvate în vederea protejării intereselor clienței sale. Însă, avocatul acesteia a introdus prima cerere administrativă la 14 mai 2008, iar cererea suplimentară la 7 septembrie 2009. Din analiza acestora, instanța conchide că doar cererea suplimentară din 7 septembrie 2009 se referă la încasarea valorii imobilelor, întrucât în prima s-a solicitat restituirea lor. Totuși Colegiul judiciar notează că nimic nu-l împiedica pe reprezentantul recurente să depună cerere în anul 2007, ținând cont de restricțiile impuse de articolului II din Legea nr. 186-XVI din 29 iunie 2006.

Mai mult, instanța de judecată subliniază că recurenta a fost consiliată de avocat în cadrul procedurilor date, care este o persoană abilitată și calificată, conform art. 1 al Legii cu privire la avocatură, să acționeze în numele clienților lor, să practice dreptul, să apară în fața unei instanțe judecătorești sau să consulte și să reprezinte în materie juridică clienții lui (a se vedea *Foltis vs Germania*, 30 iunie 2016, parag. 46). Astfel, acesta a fost în măsură să cunoască articolul II din Legea nr. 186-XVI din 29 iunie 2006, care a fost publicat în Monitorul Oficial la 11 august 2006. Conjunctura dată demonstrează certitudinea juridică în fața publicului și, la fel, se evidențiază faptul că persoanele interesate trebuiau să aplice legea întocmai. Dacă avocatul ar fi respectat termenul, atunci acesta se încadra în interiorul perioadei și ar fi permis instanței să examineze cererea pe fond. În orice caz, dacă reprezentantul recurente nu dispunea în anul 2007 de toate documentele relevante, instanța nu poate ignora împrejurarea că inițierea procedurii la Comisia specială ar fi deschis posibilitatea de a amâna soluționarea problemei până la prezentarea tuturor actelor (a se vedea *Banovic*, citată mai sus, parag. 49 – 50).

Totodată, este adevărat că Primăria municipiului Chișinău poate fi criticată pentru modul în care a tratat cazul. În special, în anii 2013 și anul 2015, după ce Comisia specializată a acceptat în mod eronat să examineze cererea recurente, deși era depășit termenul de prescripție. Cu toate acestea, la examinarea solicitării, autoritatea respectivă nu a avut la dispoziția ei materialele datate cu anul 1995, fiind atașate pentru prima dată la cererea de recurs declarată de Ministerul Finanțelor la 10 ianuarie 2017 (vol. II, f. d. 42). Împrejurarea descrisă nu poate schimba faptul că Sabina – Simonne Levina a eșuat, fără nicio justificare, să facă uz de posibilitățile clare și incontestabile de a-și supune cererea unei examinări

corespunzătoare. Prin eșecul de a introduce cererea de reparare a pretinsului prejudiciu în acord cu termenul impus de lege, reclamanta s-a plasat într-o poziție în care risca să-i fie declarată cererea drept tardivă.

În consecință, data limită de introducere a unei cereri de acest gen pentru a întrerupe termenul legal de prescripție a expirat la 1 ianuarie 2008, însă contrar acestor raționamente, recurenta a formulat prima cerere abia la 14 mai 2008. Astfel, Colegiul judiciar constată că recurenta nu a luat măsurile necesare pentru a-și proteja dreptul de acces la instanță. Mai mult, acesta nu a prezentat nicio explicația plauzibilă pentru a-și justifica acțiunile. Prin urmare, această decizie este proporțională cu scopul limitării procedurale și nu se putea afirma că termenul de prescripție prevăzut de lege sau modul în care acesta a fost aplicat a subminat însăși esența dreptului recurente de acces la un tribunal.

Din motivele de mai sus, Colegiul judiciar consideră că argumentele instanței de apel din decizia din 13 decembrie 2017, referitoare la tardivitatea acțiunii, sunt neîntemeiate. Or, instanța de apel a respins observația Ministerului Finanțelor, în această parte, fără a indica vreo normă de drept material, iar situația respectivă se încadrează în temeiul prevăzut la articolul 432 alin. (2) lit. a) din Codul de procedură civilă.

Așadar, instanța de judecată respinge ca tardivă pretenția recurente cu privire la încasarea valorii imobilelor situate în mun. Chișinău pe str. Columna, nr. 115 și str. Armenească, nr. 30 în sumă totală de 20 649 691 de lei.

În plus, instanța de judecată amintește că litigiile pe marginea refuzului de restituire a averii, recuperare a valorii bunurilor sau achitare a indemnizației unice se examinează de instanțele de drept comun, în ordinea generală, deoarece actul administrativ contestat vizează un drept patrimonial. Cererea pentru repararea prejudiciilor cauzate în rezultatul represiunilor politice nu este de competența instanței de contencios administrativ, întrucât obiect al acțiunii constituie despăgubirea solicitată de la stat, în baza Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice.

Iar, în așa caz, este evident că, în situația în care recurenta a omis să depună cererea în termen, ea nu este îndreptățită să solicite controlul legalității deciziei nr. 9/8 din 19 ianuarie 2015 a Comisiei municipale privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, cât și achitarea compensațiilor în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice. Or, o asemenea verificare nu va putea influența în niciun mod soluția de mai sus, ceea ce impune instanței obligația de a respinge ca neîntemeiată acțiunea în această parte.

În conformitate cu articolul 445 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și, după caz, hotărârea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs.

Instanța de judecată consideră că raționamentele de mai sus confirmă că fondul cauzei este protejat de unul din aspectele fundamentale ale preeminenței dreptului, în mod concret, principiul securității raporturilor juridice, care cere, printre altele, ca atunci când instanțele judecătorești dau o apreciere finală unei chestiuni, constatarea lor să nu mai poată fi pusă în discuție (a se vedea *Brumărescu vs Romania*, [Marea Cameră], 28 octombrie 1999, *Roșca vs Moldova*,

22 martie 2005, parag. 24). Aceeași protecție juridică este prevăzută la articolul 254 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

Colegiul judiciar notează că recursul declarat de Primăria municipiului Chișinău și Consiliul municipal Chișinău vizează fondul cauzei, în special, faptul că instanțele ierarhic inferioare au apreciat greșit legalitatea deciziei nr. 9/8 din 19 ianuarie 2015 a Comisiei speciale, deoarece competențele acesteia sunt limitate doar la rigorile Legii nr.1225-XII din 8 decembrie 1992.

Luând în considerare jurisprudența constantă a Curții Supreme de Justiție, obiect al prezentei acțiuni constituie despăgubirea solicitată de la stat, în baza Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, după caz, refuzul de a achita valoarea bunului imobil, dar nu însăși decizia emisă de autoritatea publică locală.

În aceste condiții, instanța de recurs nu va verifica observațiilor în privința deciziei sus – enunțate, întrucât cererea de recuperare a valorii bunurilor imobile din speță a fost înaintată peste termenul de 3 ani, respectiv un an, instituit în Legea nr. 186/2006 și Legea nr.1225/1992. Prin urmare, posibilitatea schimbării unei situații juridice, care a devenit irevocabilă datorită aplicării termenului de prescripție, este incompatibilă cu principiul securității raporturilor juridice (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Popov v. Moldova* (no. 2), 6 decembrie 2005, parag. 53, *Dacia vs Moldova*, 18 martie 2008, parag. 77).

Raționamentele sintetizate supra se aplică, în egală măsură, pretențiilor recurente Sabina – Simonne Levina, cu privire la casarea parțială a deciziei din 13 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău în partea respingerii încasării dobânzii pentru întârzierea achitării valorii imobilelor naționalizate și dispunerii încasării compensației printr-o plată unică. Or, aceste capete de cerere sunt subsecvente cerinței principale de încasare a valorii imobilelor situate în mun. Chișinău pe str. Columna, nr. 115 și str. Armenească, nr. 30, urmând a fi respinse ca neîntemeiate.

Cu privire la repararea prejudiciului moral suferit de către Sabina – Simonne Levina, instanța de recurs reamintește că instanța de apel a respins pretenția respectivă, întrucât nu au fost prezentate probe, ce-ar confirma cauzarea unui prejudiciu. Instanța de apel a aplicat articolele 1422 și 1423 din Codul civil nr. 1107-XV din 6 iunie 2002.

Instanța de judecată învederează că recurenta nu a luat măsurile necesare într-un termen rezonabil pentru a-și proteja dreptul de acces la instanță, astfel încât târăgănarea excesivă a soluționării cererii nu cade doar pe vina autorităților publice. Mai mult, Colegiul lărgit notează că Sabina – Simonne Levina nu a convins că a fost martorul suferințelor fizice și psihice a bunului cauzate de efectele deportării. Sub acest aspect, vârsta fragedă a recurente de 2 – 3 ani, la anul desfășurării evenimentelor invocate, pune la îndoială o eventuală concluzie referitoare la existența unui prejudiciu moral. În plus, nu au fost aduse suficiente dovezi pentru a demonstra că recurenta a conștientizat la acea vârstă evenimentele din anul 1942, inclusiv și moartea acestuia. Totodată, în absența recurente, instanțele ierarhic inferioare nu au avut ocazia să evalueze credibilitatea alegațiilor indicate de aceasta.

În aceste condiții, recurenta nu a convins că instanța de apel a interpretat eronat normele de drept citate mai sus. Prin urmare, Colegiul judiciar nu se va

îndeprăta de concluziile instanței de apel și va menține concluziile din decizia din 13 decembrie 2017, în această parte.

Referitor la compensarea cheltuielilor de judecată solicitate de avocații recurente, instanța de judecată observă că instanța de apel a respins această cerință, deoarece cheltuielile cuprinse în certificatul prezentat de avocați au fost suportate până la anul 2014. Însă, prezenta acțiune a fost depusă în instanța de judecată la 23 martie 2015, ceea ce a adeverit că suma cerută nu a fost suportată în prezenta cauză (vol. II, f. d. 208).

Totuși, luând în considerare noile raționamente stabilite, instanța de recurs subliniază că nu au fost întrunite condițiile pentru aplicarea articolului 96 alin. (1) din Codul de procedură civilă, potrivit căruia, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică. În mod corespunzător, se va menține decizia din 13 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău și se vor respinge observațiile recurente Sabina – Simonne Levina, reprezentată de avocații Galina Bostan și Vitalie Nagacevschi.

Pe baza celor prezentate, Colegiul de control judiciar ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, ce se referă la tardivitatea acțiunii depusă de Sabina – Simonne Levina și la solicitarea acesteia de a verifica legalitatea deciziei nr. 9/8 din 19 ianuarie 2015, urmând a fi casată decizia din 13 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 22 iunie 2016 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, în această parte. Totodată, conform autorității de lucru judecat și în lipsa unor critici motivate expuse mai sus, instanța de recurs va respinge recursurile depuse de Sabina – Simonne Levina, reprezentată de avocații Galina Bostan și Vitalie Nagacevschi și Primăria municipiului Chișinău și Consiliul municipal Chișinău.

În conformitate cu art. 445 alin (1) lit. a) și b) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se resping recursurile declarate de Sabina – Simonne Levina, reprezentată de avocații Galina Bostan și Vitalie Nagacevschi, Primăria municipiului Chișinău și Consiliul municipal Chișinău.

Se admite recursul depus de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova.

Se casează decizia din 13 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 22 iunie 2016 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Sabina – Simonne Levina împotriva Primăriei municipiului Chișinău, Consiliului municipal Chișinău, Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, cu privire la constatarea ilegalității deciziei nr. 9/8 din 19 ianuarie 2015 a Comisiei municipale privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, cât și achitarea compensațiilor în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, încasarea valorii imobilelor, dobânzii de întârziere, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată,

În partea constatării ca ilegale a deciziei nr. 9/8 din 19 ianuarie 2015 a Comisiei municipale privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensațiilor în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice a Primăriei mun. Chișinău și a încasării din contul bugetului Consiliului municipal Chișinău, prin transfer din contul bugetului de stat, în beneficiul Sabinei-Simmonne Levina, costul imobilelor naționalizate din str. Columna, nr. 115 și str. Armenească, nr. 30, mun. Chișinău în valoarea totală de 20 649 691 de lei, și se pronunță o nouă hotărâre în acest sens:

Se respinge, ca fiind depus peste termenul de prescripție extinctiv, capătul de cerere formulat de Sabina – Simonne Levina, reprezentată de avocații Galina Bostan și Vitalie Nagacevschi, cu privire la încasarea în beneficiul Sabinei-Simmonne Levina costul imobilelor naționalizate din str. Columna, nr. 115 și str. Armenească, nr. 30, mun. Chișinău în valoarea totală de 20 649 691 de lei.

Se respinge ca neîntemeiată pretenția formulată de Sabina – Simonne Levina, reprezentată de avocații Galina Bostan și Vitalie Nagacevschi, cu privire la constatarea ilegalității deciziei nr. 9/8 din 19 ianuarie 2015 a Comisiei municipale privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensațiilor în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice a Primăriei mun. Chișinău.

În rest, decizia din 13 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 22 iunie 2016 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău se menține.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
Judecător

Tatiana Vieru

Judecători

Svetlana Filincova

Iurie Bejenaru

Nicolae Craiu

Victor Burduh